

Tromsø, 11.9.2013

Til
NVE
Postboks 5091, Majorstua, 0301 Oslo.
E-post: nve@nve.no

Søknad om konsesjon til 6 kraftverk på Hinnøya. Høringsuttalelse

Naturvernforbundet er kjent med at NVE har mottatt søknader fra flere søkere om å bygge kraftverk på Hinnøya. Kraftverkene er planlagt i Lødingen, Kvæfjord og Tjeldsund kommuner i Nordland og Troms. Dette er et spesielt område og Naturvernforbundet i Troms og Nordland har samarbeidet med FNF Troms og FNF Nordland om disse sakene. Denne uttalelsen gis på vegne av Naturvernforbundet i Troms og Nordland.

Hinnøya består av et unikt kystalpint fjell- og fjordlandskap, og især Øksfjorden og Gullesfjorden er langstrakte og særegne fjorder i nord-sørretning, med store natur- og landskapsverdier. Naturvernforbundet ser det som svært viktig at landskapet og alle inngrepsprosjekter på Hinnøya vurderes under ett.

Søknadene gjelder unike kystalpine fjordlandskap med store landskapskvaliteter og som ligger nært opptil den storslåtte Møysalen nasjonalpark og landskapsvernområde. Fjellheimen er et viktig, men arbeidskrevende reindriftsområde, og vassdragene rundt Møysalen er hardt utbygd fra tidligere, spesielt på vestsida og i Kanstadvfjorden.

Vann – og vassdragsnaturen i Troms og Nordland er under stort press på grunn av kraftutbygging. Det er planlagt flere kraftverk i samme område, som også er berørt av flere store vegprosjektplaner. Søknader som omfatter inngrep i samme landskap må sees i sammenheng. Null-alternativet er ikke utreda.

Beslutningsgrunnlaget som er lagt fram er mangelfullt hva gjelder områdets kvaliteter mht. landskapsverdier og friluftsliv, samt konflikten med *føre var prinsippet* og *sumeffektene*, jfr. Naturmangfoldlovens §§ 9 og 10.

I ”søknadspakken” kan vi ikke se at det foreligger kunnskaper og utredninger om tema samla belastning, og hvor mye av vassdragsnaturen, herunder prioriterte og utvalgte naturtyper, rødlista arter, eller områder med store landskapsverdier, naturtyper og økosystemer (Naturmangfoldlovens § 4 og 5) som er gått tapt eller blitt marginalisert som følge av omfattende kraftutbygging i kommunen. I områder der vassdragsnaturen er hardt belastet skal en være varsom med å tillate nye inngrep. Prinsippene i Naturmangfoldloven §§ 8 til 12 skal legges til grunn, og loven setter krav om et rimelig kunnskapsgrunnlag for det enkelte tiltaket som er omsøkt, og om samla belastning. Dersom det er knytta usikkerhet til kunnskapsgrunnlaget må prosjektet avvente til det foreligger bedre kunnskaper, eller så skal *føre-var-prinsippet* legges til grunn.

Dagens system med begrensede konsekvensutredninger i regi av utbygger, fungerer dårlig og bidrar til marginalisering av viktige verdier. Det er også slik at feltundersøkelsene alt for ofte foregår til en tid på året som begrenser betydningen av datainnhentinga.

Det nasjonale pilotprosjektet med kartlegging av landskaps- og naturverdier og naturmangfold som nå er startet i Nordland er derfor svært positivt. Videre konsesjonsbehandling må avvente denne kunnskapsinnhentinga i tilfeller der kunnskapsgrunnlaget er dårlig, jfr. *føre-var-prinsippet*.

Bestemmelsene i Naturmangfoldloven om sumvirkninger og samla belastning (§ 10) er speilvendt og slik å forstå at når naturverdier er forringa som følge av inngrep, skal en være særlig varsom med nye inngrep som forringer restverdiene ytterligere. Det er viktig at all oppdatert kunnskap og all kunnskap som nå innhentes, legges til grunn i behandling av konsesjonssøknader for småkraftverk.

Kunnskap om friluftsliv har vært lite kartlagt, og fylkeskommunene arbeider med kartlegging av friluftsområder der målet er at alle kommuner får kartlagt og satt verdi på sine friluftsområder. Vurderingene er utført etter DNs håndbok 25-2004 gjennom bred medvirkning av respektive kommuner, frivillige organisasjoner og lokale arbeidsgrupper. Arbeidet er nå i avslutningsfasen.

Kartlegging og verdisetting av landskap og fossefall som viktige landskapselementer har også manglet. I forbindelse med utarbeidelsen av fylkesdelplan for vindkraft og små vannkraftverk i Nordland, ble det gjennomført kartlegginger av landskapsverdier. I planen pekes det på betydninga av å ta landskapsestetiske hensyn og at det alltid stilles krav om tiltak for å ivareta landskapsopplevelsen. Landskapselementer som har stor verdi for identitet, friluftsliv og reiseliv har mest verdi.

I Nordland er det et kraftoverskudd på over 40%. Kraftoverskuddet vil øke ytterligere de neste årene.

Det er ikke gjort beregninger av faktisk opplevd inngrepsfrie områder, samt konsekvenser ved utbygging og tap av INON.

Vannforskriftens § 12 som sier at *”samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktivitetene skal være større enn tapet av miljøkvalitet”*. Vi kan ikke se at søkerne har dokumentert at fordelene ved utbygging vil overstige de skadene og ulempene en eventuell utbygging av vassdragene i dette unike naturområdet vil medføre for allmenne interesser.

Utbyggingene ville gi et meget stort tap av inngrepsfrie naturområder og stor konflikt med nasjonale miljømål. Basert på behovet for kraft, samla belastning, verdiene for landskap og friluftsliv mener vi det vil være klokt å ivareta disse landskapene frie for kraftutbygging og landskapsinngrep. De samfunnsmessige fordelene for å forsvare utbygging, måtte være svært store for å overgå tapet av inngrepsfri natur og sterkt reduserte landskapskvaliteter i disse fjordlandskapene. Vi kan ikke se at disse fordelene er dokumenterte. Konfliktnivået ved eventuelle utbygginger vil dermed bli særdeles stort. Naturvernforbundet mener søknadene primært bør avslås/ avvises, sekundært utsettes og underlegges krav til kvalifiserte utredninger spesielt mht Naturmangfoldlovens §§ 4 og 5, samt §§ 8 til 12.

Områdets verdier

Hinnøya

Hinnøya er Norges største øy og har et unikt kystalpint fjell- og fjordlandskap. Kontrastene er store og mulighetene mange. Øya er et meget viktig tur- og rekreasjonsområde for den tettest befolkede regionen i Nord-Norge - i alt 150.000 mennesker i regionene rundt Harstad - Lofoten - Vesterålen - Ofoten med byene Svolvær, Stokmarknes, Sortland, og Narvik. Det kommer også stadig flere turister til øya, noe som bunner i det storslåtte villmarkspreget. Fjellheimen mellom Tjeldsundet, Sortlandssundet og Raftsundet bindes sammen av gamle ferdselsveier, og det har også kommet til nye merka turløyper fra Harstad Turlag, Vesterålen Turlag, m. fl.. Øya bærer preg av gammelt kulturlandskap, historiske ferdselsveger, naturtyper, slåtteliet, reindrift og sjøsamiske fjorder.

Øksfjorden drenerer ut i Svellingsflak-skjærgården i møtet mellom Vestfjorden og Ofoten, mot Hamarøy. Det samme gjør Kanstadfjorden.

Gullesfjorden er en lang og vakker fjord som er rik på kulturhistorie og som er omkranset av et særegent landskap. Store deler av fjorden er også veiløs, noe som gir fjorden ytterligere verdi.

Kvæfjorden med Gullesfjorden er en forlengelse av Andfjorden som munner ut på Eggakanten og Sveinsgrunnen mellom Andenes og Måneset på Senja. Dette er et stort vannsystem som vi mener bør kartlegges grundig med bruk av vanndirektivet.

Av de tverrgående fjordene og vassdragene på vestsida kan nevnes: Sigerfjorden, Langvasseid, Blokken og Blokkvassdragene, Fiskfjorden og Fiskfjord-vassdragene, Lonkanfjorden og Ingelsfjorden med Storvatnet. Dette utgjør til sammen unike verdier på Hinnøya som Naturvernforbundet mener bør underlegges en helhetlig landskapsressursanalyse. I Nordland holder fylkeskommunen på med en landskapskartlegging i fylket.

Fjordene blir benyttet mye til båt- og fjord/sjøfriluftsliv. Det er viktig at fjordene får beholde sine sidevassdrag intakte og sitt storslåtte landskapsrom.

Møysalen nasjonalpark

Det kanskje vakreste og uten tvil største sammenhengende relativt urørte naturområdet i Lofoten-Vesterålen er fjellheimen rundt Møysalen med Øksfjorden/ Indrefjordenområdet. Som et øksehugg skjærer en smal fjord seg inn i Hinnøya fra sør og nesten deler øya i to der Gullesfjorden kommer mot fra nord. Området inneholder flere verna vassdrag og store deler er verna som nasjonalpark, med fjellet Møysalen som et hjerte i denne.

I NOU 1986:13 ble det påpekt at området inneholder en av de få, lange fjordarmene i fylket som er svakt representert i våre nasjonalparker. Videre er det anført at området har store landskapsetetiske kvaliteter, og at det har sitt særpreg med sin urørthet.

Møysalen ble i 2009 kåra som landets beste naturopplevelse av magasinet «Ute» og rangeres svært høyt som turområde.

Det er allerede flere utbygde vassdrag på Hinnøya, og Naturvernforbundet mener det er viktig å bevare det som gjenstår av sammenhengende inngrepsfrie områder i fjellheimen rundt Møysalen, både i og utenfor verneområdet. En må også se helhetlig på de aktuelle innfallsportene til nasjonalparken og dens omland.

Området er et gammelt sjøsamisk kulturlandskap og inngår i dag i Vestre Hinnøy og Kanstadfjord reinbeitedistrikt med viktige trekkleier, beite – og kalvingsområde for rein.

Om de ulike prosjektene

Moelva kraftverk

Moelv har traktorvei opp til skoggrensa (ca. 275 moh.). Planene om en utbygging av Moelva er vi sterkt kritiske til. Anleggsveien er i dette tilfelle tiltenkt å føres fra skoggrensa helt opp til Tverrelvvatnet. Dette vil medføre betydelige inngrep i et ellers uberørt høyfjellsområde opp til ca. 480 moh. 200 høydemeter med vei og nedgravd rørgate over skoggrensa vil føre til en vesentlig forringelse av landskapsrommet i Gullesfjorden. Eksisterende traktorvei vil også få en mye tydeligere framtrede enn hva den har i dag. Den reduserte vannføringa i Grytelva vil prege landskapet.

Grytevatnet og Tverrelvvatnet er en del av et større inngrepsfritt område. Ei utbygging vil føre til betydelig tap av INON. Av villmarksprega områder vil 0,13 km² gå tapt, da har man ikke vurdert det faktiske tapet av INON. Dette er det siste villmarksprega området på denne delen av Hinnøya. Likevel vil de mest betydelige inngrepene skje i sone 1, der ca. 6 km² går tapt, og i sone 2 hvor 3 km² går tapt. Dette utgjør en stor andel av de resterende inngrepsfrie områdene i Kvæfjord, hvor det kun er 1,2 km² villmarkspregede områder igjen, og bare 37 km² av sone 1. Naturvernforbundet minner om at bevaring av INON er i tråd med nasjonal arealpolitikk, særlig i områder der det er lite igjen og i områder mellom fjord og fjell (ref. Veilederen for småkraftverk). Vi mener Gullsfjorden er et område der dette bør vektlegges i større grad.

Innenfor undersøkelsesområdet er det påvist kun ett verdifullt naturmiljø, ei bekkekløft langs Grytdalselva av lokal verdi. Naturvernforbundet mener denne bør ivaretas. Med det omfanget av småkraftsaker som nå er i Troms er det viktig å ivareta denne typen bekkekløfter for å sikre mangfoldet og variasjonen i naturmiljø. Det er ikke planlagt slipp av minstevann i Tverrelva når vannet overføres fra Grytevatnet til Tverrelvvatnet. Dersom konsesjon gis mener vi det er nødvendig med minsteslipp.

Utredningene for friluftsliv er svært mangelfulle.

Konklusjon:

En utbygging av Moelva vil få svært negative konsekvenser for landskapet i Gullsfjorden, samt redusere inngrepsfrie områder mellom fjorden og høyfjellet i stor grad. Naturvernforbundet vil henstille om at konsesjon til Moelva kraftverk ikke gis.

Lysåa kraftverk

Lysåelva har sin store verdi blant annet ved at den ligger vakkert til ved den veiløse delen av Gullsfjorden. Deler av strekket, blant annet ved Lysåa, har en 132 kv linje i nedre deler, samt en traktorvei langs strandsonen. Det relativt urørte preget på østsiden av fjorden, fra Austerfjorden til Gullholm er likevel av høy verdi.

Lysådalen har sin verdi som urørt og innfallsport til et attraktivt turområde. Det går en sti oppover langs elva som vitner om bruk, og området nyttes både til jakt og fiske. I søknaden står det at området kan deles i to landskapsrom, hvor det øvre har fått størst verdi. Vi ser også at denne verdien kan være høyere, men at området må sees i sammenheng. Både i forhold til opplevelsen av å bevege seg oppover dalen, samt at det nedre landskapsrommet må sees i sammenheng med hele det store Gullsfjordlandskapet. En utbygging med inngrep oppover lia, samt redusert vannføring, vil gi forringelse av dette storslåtte landskapet.

I søknaden står det følgende at «*utbygging av Lysåelva vil ikke berøre inngrepsfrie område idet 132 kV ledningen langs fjorden allerede har medført at et belte langs fjorden har redusert INON i det aktuelle utbyggingsområdet*». Naturvernforbundet vil påpeke at det ikke stemmer at en eventuell utbygging av Lysåa ikke vel medføre INON-tap. 132 kv ledningen langs fjorden har selvfølgelig redusert INON i området noe, men en utbygging av kraftverket vil føre til inngrep lengre opp og inn mot det uberørte området og vil medføre bortfall. I bratt terreng er det faktiske INON større enn den teoretiske modellen. Ut fra hva vi kan se vil en eventuell utbygging føre til et tap på ca 1 km² i sone 2.

Elva har interessante partier særlig midtveis, med kløfter og fossefall. En eventuell utbygging vil gjøre at fossesprutsonen forsvinner, noe som kan forringe leveområdene til potensielt sjeldne arter av mose og lav.

Konklusjon:

En utbygging av Lysåa vil forringe en urørt del av Gullefjorden, samt naturopplevelsen i et funksjonelt viktig friluftsområde. Naturvernforbundet henstiller at konsesjon ikke blir gitt.

Våtvoll kraftverk

Våtvoll kraftverk er lokalisert på vestsida av Gullesfjorden. Det kan hekke fossefall i elva, ellers er det ingen registrerte verdier for biologisk mangfold. Det er ingen etablerte stier innover dalen. Det finnes en del inngrep i terrenget fra før i nedre del, og store deler av inngrepet med vei/nedgravd rørgate vil være skjult fra veien/fjorden. En eventuell utbygging vil likevel medføre en rekke negative konsekvenser.

Områdene som omkranser Våtvoll dalen i sør og vest (Løbergsdalen – Tverrelvtindan) er verdivurdert til viktige friluftsområder.

Løbergsbukta ligger rett sør for Våtvoll og er et meget populært friluftsområde. Dette er en av de mest brukte innfallsportene til Snyttindhytta til Vesterålen Turlag ved grensa til Møysalen nasjonalpark. Hytta har rundt 600 besøkende i året. Dalen og nærområdene er også brukt til jakt og fiske. Løbergsdalen og Våtvoll dalen er nabodaler, kun adskilt av Kobberyggen oppover mot Tverrelvtindan (Reinspælen). Nettopp denne ryggen er av stor verdi da en kan følge denne fra Våtvoll eller Løbergsbukta, via Geitryggen og opp til Tverrelvtindan. Den slakeste oppstigninga er nettopp fra Våtvoll. Parkeringa er rett nord for brua og en følger stien opp i skaret mellom Middagshaugen og Bratfjelllet. Tverrelvtindan med Reinspælen er Kvæfjords høyeste fjell med 1.118 moh. og er en spektakulær og populær topp. Det er nest høyeste fjell på hele Hinnøya, kun Møysalen er høyere.

Det er påfallende at Fjellkraft ikke har vurdert denne bruken av området i sin konsekvensutredning og søknad. Det er generelt en påfallende knapp beskrivelse av friluftinteressene. Vi vil trekke fram området som omliggende urørt landskap til det verdifulle friluftsområdet opp Kobberyggen og Tverrelvfjellet. Et inngrep i Våtvoll dalen vil forringe opplevelsen på den mer brukte ryggformasjonen. Naturvernforbundet vil også trekke fram områdets egenverdi. Selv om det ikke går en markert sti innover dalen har dette også en verdi som et alternativt område til Løbergsdalen, som er mye brukt og har merka løype. Å ha to vakre daler ved siden av hverandre med ulik funksjon er viktig for variasjonen for turliv, naturglede og landskap.

Våtvoll dalen er en ressurs for reiselivet med campingplass ligger ca. 7 km unna. Det er en vakker og urørt dal når en kommer opp. Ved en utbygging vil også de to fossene få redusert sin visualitet og opplevelseskvalitet.

Konklusjon:

Våtvoll dalen ligger ved et viktig friluftsområde og en eventuell utbygging vil forringe opplevelsesverdien. En utbygging vil også påvirke landskapet negativt. Naturvernforbundet er kritisk til konsesjon, særlig også med tanke på den samla belastning i området.

Kobbedalselva kraftverk

Kobbedalsvassdraget renner ut innerst i Innerfjorden, som utgjør den innerste delen av Kanstadfjorden i Lødingen kommune. Området bærer preg av å være urørt, Kobbedalselva og omgivelsene utgjør helårs turterreng for befolkninga både i Lødingen, Harstad og Sortland kommuner. En merka DNT turløype går fra riksveien ved Kanstadbotn til Harstad.

Utbygginga vil føre til redusert vannføring på en 3,5 km lang strekning i Kobbedalselva, og det er planlagt anleggsveg og permanent veg, samt nedgravd rørgate på ca 3 km med bredde ca 30 m.

Hvilke konsekvenser en regulering av Øvre Trollvatnet eller Nedre Kobbedalsvatnet vil ha på friluftsliv og naturopplevelser vil være sentrale spørsmål for befarer av det omsøkte prosjektet.

Vegetasjonen langs elva er frodig og med et stort innslag av kalkkrevende planter. Det er ikke registrert rødlistearter i området, og det er liten sannsynlighet for funn. I elva hekker fossefall.

Elva har en liten bestand av sjøaure, og anadrom strekning er ca. 500 m lang. En foss, nedstrøms kraftstasjonsplassering, med en rekke fall hindrer videre oppgang. Utbygging vurderes ikke å påvirke forholdene for anadrom fisk.

Konsekvens ved LRV for gyteområdene til ørret i Øvre Trollvatnan vil være stort negativt omfang. Regulering av Øvre Trollvatn vurderes å ha ubetydelig-liten negativ konsekvens for naturtyper, vegetasjon og flora og liten negativ konsekvens for fisk.

Landskapet preges av uberørthet, vidt preg og nærheten mellom fjord og fjell. Videre har området bra potensiale og en viss bruksfrekvens til friluftsliv og noe kulturhistoriske verdier.

En evt. utbygging vil gi tap av INON i sone 2 på 4.5 km², et område i sone 1 vil bli redusert til sone 2.

I det berørte området er ingen fosser, og elva renner nedover i jevnt fall. Landskapsrommet er skjermet og lukket mot omgivelsene, og inngrep vil gi store lokale visuelle virkninger.

Søker fokuserer i hovedsak på tilførselen av ny fornybar energi til Lødingen og fornybardirektivet, men har ikke gjort utredninger på tema samla belastning.

Konklusjon

Naturvernforbundet vurderer at de største konfliktene ved det omsøkte tiltaket er for landskap og friluftsliv. En befaring i området skal kunne gi bedre vurdering av omfanget.

Vasskruna kraftverk, Svartskardet i Lødingen kommune

Vasskrunbekken med tilhørende nedslagsfelt ligger sørøst av det alpine fjellmassivet Svartskardtindan med vanninntaket i Vasskrunvatnet. Vasskrunbekken har utløp i Gardsvatnet om lag 1 km nordvest for Svartskardet før den renner i Øksfjorden.

Svartskardet er ei gammel sjøsamisk bygd der det også er ca 25 fritidshus/ hytter. I bygda er det en vei av enkel standard og kraftlinje. Atkomst til Svartskardet skjer med båt, Utbygging planlegger å bruke eksisterende skogsvei som går et stykke inn til den planlagte kraftstasjonen.

Av de viktigste ulemper nevnes reduksjon av inngrepsfrie områder, sterkt redusert vannføring på berørt elvestrekning, veganlegg og nedgravd rørgate med en dramatisk endring av arealbruken. Utbygging har ikke påvist rødlista arter eller verdifulle naturtyper innenfor influensområdet. Vi er kjent med at det er store områder med slåttemark og slåtteliet i området. Utbygging vil medføre et tap av INON sone 2 på 2 km².

Øksfjorden er et ynda turområde sommerstid for en stor region, og ferdselen skjer med båt og kajakk. Omfanget er ukjent. Området og elva har betydning for hytteeierne.

Konklusjon

Det omsøkte tiltaket vil medføre betydelige inngrep og arealbeslag i forhold til den planlagte kraftproduksjon. Området bærer preg av lite menneskelig aktivitet og framstår som inngrepsfritt og kommer i konflikt med INON. Kraftig redusert vannføring vil også ha negative konsekvenser for landskapsverdier og opplevelseskvaliteter, særlig gjelder dette Svartskarforsen.

Dalelva kraftverk i Tjeldsund kommune

Berggrunnen er nokså fattig i forhold til livsvilkår for flora. Naturtypekartlegginga i Tjeldsund kommune viser at Sørдалen ligger i de botaniske fattigste delene av kommunen, og det er ikke tidligere registrert naturtyper i naturbase for området. Det er registrert naturtyper av lokal verdi i tiltaksområdet, og disse vil påvirkes negativt av oppgradering av vei, nedgraving av rørgate og utbygging av kraftstasjon. Det er registrert gammel fjellbjørkeskog og gråor-seljeskog i området som berøres av kraftstasjonen og oppgradering av skogsbilvei. Gråor-seljeskog vurderes å være en lokalt viktig forekomst i Sørдалen. Det finnes viktige hekkelokaliteter for rovfugl, og dalen brukes også som trekkvei for elg.

Et fossefall på ca 8 m utgjør vandringshinder for anadrom fisk. På grunn av liten anadrom elvestrekning og lav tetthet de tre siste år, vil bestandstatusen trolig vurderes til liten og sårbar. Det ble ikke foretatt funn av ål eller elvemusling, og vassdraget vurderes til og ikke være særlig egnet for disse.

Dalelva vil bli noe mindre fremtredende som landskapselement om vannføringa reduseres på strekninga mellom inntaksområdet og stasjonsområdet samt nedstrøms bekkeinntak i de to sideelvene vest for Dalelva.

Det foreligger ingen faktisk beregning av INON-området og dermed heller ikke av det faktiske tapet av urørt natur, jfr vår generelle invending mht metode ved beregning av INON s 9.

Det går ei merka turløype fra grustaket nord for elveutløpet et stykke langs elva før den går videre vestover og opp til Bollfjellet og Toralfsbu, en av Harstad turlags ubetjente hytter. Det går også ei løype videre sørover i dalføret. Det omsøkte tiltaket vil utvilsomt havne i konflikt med friluftsliv og redusere naturopplevelsen for de mange som ferdes i området.

Konklusjon

Det omsøkte utbyggingsprosjektet vil ha stor konsekvens for landskap, naturmangfold og friluftsliv, og vil medføre relativt omfattende inngrep i et område som er mye brukt til friluftsliv. Det må derfor gjøres grundige vurderinger av konsekvensene ved inngrep om forringelse av områdets opplevelsesverdi for de mange som ferdes der.

Samla belastning

Naturvernforbundet mener at samla belastning på Hinnøya allerede er stor. Det finnes en rekke eksisterende kraftverk, blant annet Gausvik 1 og 3, Vangpollen, Strielv, Djupfjord 1 og 3 og Fiskefjord kraftverk. I tillegg er det gitt konsesjon til småkraftverkene Tverrelva og Kvasstind kraftverk. Gjennom Ingelsfjorden, Øksfjorden og Kanstadvfjorden går også en nylig oppgradert overføringslinje (Lofotkraft). Vi er kritiske til ytterligere utbygginger. Området rundt Sigerfjorden og inn mot Møysalen og Tverrelvtindan er særlig berørt av vassdragsutbygging. Det er da viktig å se områdene i sammenheng og ivareta urørte vassdrag på østsida av dette utbyggingsbeltet, spesielt Gullsfjorden.

Tverrelvdalen ble gitt konsesjon til tross for sine store verdier for friluftsliv, landskap og fisk, og trass fraråding fra blant annet Fylkesmannens Miljøvernavdeling og Vesterålen Turlag. Dette var en av to hovedinnfallsporter til Snyttindhytta og jakt- og fiskeområdene nord om Møysalen. Disse inngrepene gjør det, etter vårt syn, enda viktigere å bevare Løbergsdalen og Våtvollaldalen urørte. Samla belastning må ikke kun begrenses til kommunenivå, men må sees for hele regionen og på tvers av fylkene. Presset er stort både i Troms og Nordland. Det er svært viktig at NVE legger vurderinger og kunnskaper om samla belastning og naturmangfoldloven til grunn for sitt vedtak.

Generelle innvendinger

Ignorering av Naturmangfoldloven.

Urørte vassdrag er viktig for å opprettholde naturlige økologiske prosesser, og vi mener utbyggingene vil komme i sterk konflikt med Naturmangfoldloven.

Naturvernforbundet vil vise til at det i søknadene ikke vises til forpliktelsene i Naturmangfoldloven. Naturvernforbundet ber derfor NVE spesielt om at manglene overfor Naturmangfoldlovens krav blir vektlagt i søknadsbehandlingen.

Naturmangfoldloven og Vannforskriften sammen med annen vassdragslovgivning skal sikre en økosystembasert forvaltning av vassdragsnaturen.

Naturvernforbundet reagerer også på at det i konsesjonssøknaden ikke er vist til "Forskrift om rammer for vannforvaltningen" (Vannforskriften), jfr. § 12b:

"samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktivitetene skal være større enn tapet av miljøkvalitet" ..

Tap av inngrepsfrie naturområder (INON)

Naturvernforbundet henviser til Soria Moria erklæringa kap.13:

«Energipolitikk slår fast at tida for vannkraftutbygging er over og at vi må se etter nye måter å produsere energi på.» Videre har Soria Moria erklæringen gjort det klart at vi skal opprettholde naturmangfold, kulturlandskap og stanse all tap av inngrepsfri natur og at de stadig færre områdene i Norge som er uberørt av tekniske inngrep, må gis sterkere beskyttelse for å bevare naturkvaliteter som også våre etterkommere har rett til å oppleve. Det skal legges særlig vekt på å bevare i INON-områder i kombinasjon med andre miljøkvaliteter, for eks. naturmangfold og friluftsliv

INON-registeret er verktøy for å følge opp politisk vedtatte målsettinger om at inngrepsfrie naturområder i størst mulig grad skal bevares for framtida.

Tap av INON og et økende press på inngrepsfrie områder er i strid med nasjonal arealpolitikk, hvor det i flere stortingsmeldinger og stortingsproposisjoner de senere år er uttrykt at inngrepsfrie naturområder i størst mulig grad skal bevares for framtida. (St.meld.: nr. 17 (1998-99), nr. 21 (2004-2005), nr. 25 (2002-2003), nr. 26 (2006-2007), nr. 29 (1996-1997), nr. 39 (2000-2001), nr. 42 (2000-2001) og St.prp. nr. 1 (2004-2005) og St.prp. nr. 1S (2009.2010), I Stortingsproposisjon 1 S (2009-2010) fra Miljøverndepartementet, er INON et eget arbeidsmål:

"å sikre at gjenværende naturområder med urørt preg blir tatt vare på".

Ifølge DN er inngrepsfri natur i Nord-Norge særlig utsatt, noe som gir forvaltningsmyndighetene et særskilt ansvar for å ta godt vare på de gjenværende urørte områder, spesielt i Troms.

I "Retningslinjer for små vannkraftverk" fra OED skal kystområder med lite gjenværende INON, inngrepsfrihet fra fjord til fjell, uavhengig av sone, tillegges stor vekt og medfører i utgangspunktet konflikt med nasjonale miljømål. Tap av inngrepsfri natur fra fjord til fjell langs kysten, er trukket fram som særlig konfliktfylt.

Naturvernforbundet mener omsøkte utbygging vil få svært negative konsekvenser for inngrepsfrie naturområder. Det er svært få inngrepsfrie naturområder igjen langs kysten, og det aktuelle området der utbyggingene er tiltenkt er det siste sammenhengende inngrepsfrie naturområdet på kysten av Sør-Troms og Nordre Nordland. Det tap av inngrepsfri natur som realisering av de omsøkte kraftverkene vil medføre, er ikke forenelig med nasjonale miljømål.

I KU – programmet kreves: ”Konsekvensene av bortfall av inngrepsfrie områder skal vurderes.”. Naturvernforbundet kan ikke se at dette er gjort. Dette er ikke akseptabelt.

Opplevelsen av urørthet med villmarkspreget og urørthet gjelder et større område enn de som presenteres i de offisielle kartene. Dette skyldes at standard metodikk som er brukt for presentasjon av omfanget av INON områder er beregnet for flate landskap og tar ikke hensyn til bratt terreng og kystalpiner fjordlandskap/høgfjell (Kilde: DN).

I bratt terreng vil man ved å legge faktisk opplevelse av urørthet til grunn, vil landskapsverdiene knytta opp mot inngrepsfrihet være større og gi større tap og negativ konsekvens enn om man uten beregninger kun bruker målt avstand fra inngrep i standardkartet (teoretisk flatt landskap).

I følge DN skal det i hvert enkelt tilfelle derfor gjøres konkrete vurderinger og evt justeringer av INON ut fra de faktiske forhold.

Landskap

Andre inngrep som Naturvernforbundet mener må unngås er:

- Anleggsveier
- Nedgravde rørgater
- Steindeponier

For alle landskapsområder er sterkt redusert vannføring i elver uforenelig med målet om å bevare inngrepsfrie naturområder. Den minste vannføring som er planlagt synes så liten at det ikke vil være mulig å opprettholde den kvalitet og sentrale holdepunkt som vassdragene har i landskapet.

Naturvernforbundet krever at NVE ikke tillater ødeleggelser eller oppstyking av sentrale landskapselementer i et inngrepsfritt naturområde!

Kraftbehov, el-sertifikater og lønnsomhet

Nord-Norge har samlet sett i et normalår et kraftoverskudd på nærmere 5 TWh, mens overskuddet for Nordland og Troms samlet sett er på ca 4,3 TWh. Ingen energiutredninger viser behov for mer elektrisk kraft. Utredninger fra Statnett og lokale energiselskap viser at kraftbehovet er avtagende frem mot 2030. Økt energieffektivisering bidrar til dette. Vi har ikke behov for økt produksjon av elektrisk kraft i regionen. Prognoser viser også økt nedbør og lavere strømpriser i årene som kommer, hvilket gir økt produksjon og lave kraftpriser. Så langt har prognosene vist seg å være rett.

Det er nasjonal målsetning at Norge, sammen med Sverige, skal subsidiere ny fornybar energi gjennom ordningen med elsertifikater. Målet er produksjon av 26,4 TWh ny fornybar energi i 2020. Norge er allerede i ferd med å oppfylle sine forpliktelser, og det er på tide å være kritisk til hvilke nye prosjekter NVE tildeles konsesjon til.

Ordninga med el-sertifikater skal ikke gå på bekostning av andre nasjonale miljømål og forpliktelser:

- Bevaring av INON
- Bevaring av naturområder
- Bonnkonvensjonen
- Bernkonvensjonen

- Konvensjonen for biologisk mangfold
- Europeiske landskapskonvensjonen
- Satsning på turisme
- Bevaring av kulturminner

Slik Naturvernforbundet har forstått det er kraftverkene vurdert som kvalifisert til el-sertifikater. Det kan se ut som om søkerne prøver å kamuflere at utbyggingene er ”bedrifts-økonomisk ulønnsomme”. Søkerne presenterer heller ingen beregninger av utbyggingens lønnsomhet.

For Naturvernforbundet er det viktig å få vite hvorvidt subsidiering av vannkraft gjennom elsertifikatene bidrar til kontroversiell og ulønnsom vannkraftutbygging bygd på dårlige planarbeid. Naturvernforbundet krever at søkerne redegjør for lønnsomheten i utbyggingen på en grundig og langt mer omfattende måte enn hva som er beskrevet i konsesjonssøknaden, og legger fram beregninger som viser potensiell lønnsomhet og avklare hvorvidt utbyggingene er lønnsom uten elsertifikater og hva som skjer med lønnsomheten av utbyggingen også med lavere framtidige strømpriser. Vi mener dette er vesentlig for å kunne vurdere de samfunnsøkonomiske konsekvensene av utbyggingene. Dette burde selvsagt vært gjort **før** søknaden ble oversendt til NVE.

Forurensing

Naturvernforbundet mener konsekvenser av mengder sprengstein er for dårlig utredet. Avrenning fra tunnel og massedeponi vil kunne føre til tilførsler av sprengsteinestøv og giftige nitrogenforbindelser som er skadelig for fisk og annet biologisk mangfold i vann – og vassdrag. Naturvernforbundet kan ikke finne at dette er forhold som er utredet i konsesjonssøknaden. Beslutningsgrunnlaget som NVE skal basere sine vurderinger på, er ikke utreda tilstrekkelig.

Naturvernforbundet er kjent med at Fylkesmannen skal behandle deponering av steinmasser etter Forurensingslovens § 22-4 og kommunene etter Plan - og bygningsloven. Naturvernforbundet krever at deponering av sprengstein **ikke tillates, og sekundært** at mulige steder for deponering av steinmasser behandles av Fylkesmannsembetene og kommunene **før** en innstilling fra NVE tilsendes OED.

Konflikter og manglende beslutningsgrunnlag

1. Begrunnelsen i søknadene om utbygging av de 6 vassdragene er ikke i samsvar med kraftsituasjonen i regionen og landet forøvrig. Norge er nær med å nå sine mål om fornybar energi. Det er viktig å være varsom med nye konsesjoner og vise hensyn til sårbar og urørt natur, viktige landskap og friluftsområder.
2. Søknaden tar ikke hensyn til forpliktelser og krav gitt i Naturmangfoldloven eller de forpliktelser Norge har gjennom Vanndirektivet og Vannforskriften.
3. Utbyggingene vil komme i stor konflikt med nasjonale miljømål om bevaring av inngrepsfrie naturområder (INON). Utbyggingene vil gi meget stort tap av inngrepsfri natur og vil være et stort inngrep som stykker opp et sammenhengende og unikt kystalpint fjordlandskap.
4. Søknadene er planlagt utbygd i kulturlandskap og fjellområder med opprinnelig preg, betydelige opplevelseskvaliteter og dokumentert stor verdi. Utbyggingene vil komme i direkte konflikt med sentrale landskapselementer og stykke opp et landskapsområde som oppleves som helhetlig og inngrepsfritt.
5. Naturtyper er dårlig kartlagt. Beslutningsgrunnlaget for temaet naturmiljø og biologisk mangfold er mangelfullt.

6. Utbyggingene er planlagt bygd i et område med samiske næringer og kultur, og inngrep vil berøre kulturlandskap og trekk- og flytteleier, samt kalvingsområde for rein. Den vil få direkte betydning for samisk kultur og næringsvirksomhet på Hinnøya/ Inna.
7. Sametinget bør konsulteres med tanke på bruken av samiske arealer og kulturminner.
8. Evt utbygginger vil redusere verdien av et regionalt viktig friluftsområde, naturturisme og opplevelseskvaliteter og komme i konflikt med Friluftsløven og allmennhetens rett til gode friluftsområder. Friluftsliv er ikke tilstrekkelig utredet. Det foreligger ikke et godt nok beslutningsgrunnlag.
9. Det er kraftoverskudd og prognoser viser et avtagende behov for elektrisk kraft i regionen. Utbyggingene vil ikke bedre forsyningssikkerheten i regionen.
10. Utbyggingskostnadene overstiger langt det som regnes som lønnsom utbyggingskostnad for norsk vannkraft. Det er nærliggende å anta at de faktiske utbyggingskostnadene vil bli større enn søknadene anslår. Konesjonssøknadene mangler utredning om potensiell lønnsomhet med og uten el-sertifikater.
11. Sprengmasse vil gi forurensing og utslipp av støv og slam som er skadelig for fisk og biologisk mangfold. Søknaden er mangelfull utredet med tanke på steindeponier.
12. Søknadene bør sees i sammenheng med andre søknader om vannkraft og vegbygging i samme område,

Avslutning

En evt samfunnsmessig gevinst ved de planlagte utbyggingene står ikke i noe rimelig forhold til de inngrep og skader som utbyggingene vil medføre med negativ påvirkning på det biologiske mangfoldet, landskapskvaliteter, friluftsliv, inngrepsfri natur og samiske kulturlandskap.

I Soria Moria II ble det presisert at vi må ha en restriktiv holdning til vassdragsutbygging: ”Norsk vassdragsnatur er unik. Hensynet til kommende generasjoners naturopplevelser tilsier en restriktiv holdning til videre vassdragsutbygging, og tiden for de store vannkraftutbyggingene er forbi”.

Skader og ulemper ved byggingene vil for allmenne interesser overstige fordelene ved tiltaket. Naturvernforbundet fraråder på det sterkeste de omsøkte utbyggingene, og ber om at søknadene om konsesjon etter Vannressursloven avvises.

For Naturvernforbundet i Nordland og Troms

Geir Jørgensen e. f.
nordområdekoordinator

Kopi:

Fylkesmannen i Troms
Troms fylkeskommune
Kvæfjord kommune
Fylkesmannen i Nordland
Nordland fylkeskommune
Lødingen kommune
Sortland kommune
Tjeldsund kommune
Reindriftsforvaltninga i Nordland og Troms
Sametinget